

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Береговенко Юлія Василівна

Студентка 4-го курсу факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Борець Л.В.

кандидат юридичних наук, доцент, НТУУ «КПІ»

Практичний досвід показує, що зловживання процесуальними правами є актуальною проблемою цивільного судочинства. Прагнучи досягти бажаного результату чи затягти розгляд справи, окремі учасники судового процесу використовують свої права всупереч їх призначенню, що не тільки зачіпає інтереси опонентів, а й посягає на інтереси суспільства в цілому, оскільки це робиться «на зло» державі в особі суду, змушеного таким чином непродуктивно витратити часові, інтелектуальні, матеріальні ресурси задля подолання спротиву здійсненню правосуддя.

Під зловживанням процесуальними правами слід розуміти особливу форму цивільного процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу (а в окремих випадках і суду), що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом відносно відомих обставин справи, в цілях обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, що беруть участь в справі, а також в цілях того, що перешкодило діяльності суду по правильному і своєчасному розгляду і вирішенню цивільної справи, що ваблять застосування засобів цивільного процесуального примушення.[1, с.57]

Вважається доцільним не тільки чітко окреслити проблему зловживань процесуальними правами, але й на законодавчому рівні закріпити їх максимально прийнятне визначення та запровадити відповідні санкції за недобросовісну поведінку.[2, с.48-50]

Найбільш поширеною санкцією за зловживання процесуальними правами є грошове стягнення з особи, що допустила зловживання. При цьому набувають актуальності застосування інших видів процесуальних покарань за

недобросовісне користування процесуальними правами, оскільки все більшу поширеність та визнання отримують стандарти процесуальної моралі, добросовісності, коректності поведінки тощо. Зокрема, вважається за доцільне запровадити заборону зловживати процесуальними правами для адвокатів та представників сторін у процесі, порушення якої матиме наслідком дисциплінарну відповідальність адвокатів та втрату статусу представника для представника–неадвоката.

В юридичній літературі зустрічається поділ зловживань процесуальними правами на кілька великих груп: зловживання процедурою вирішення спору як такою та зловживання окремими процесуальними правами. Зловживання процедурою вирішення спору можна визначити як зловживання правом на отримання законного судового захисту, яке може виходити як від позивачів, так і від відповідачів. Сучасні дослідження дають змогу класифікувати зловживання процесуальними правами також за стадіями цивільного процесу, за сферою дії зловживання, за об'єктом зловживання, за наслідками зловживання.[3, с.28-29]

З проблемою зловживань процесуальними правами безпосередньо пов'язано питання про поняття і ознаки цивільних процесуальних правопорушень і цивільної процесуальної відповідальності.

Зловживання процесуальними правами різко дисонує з проголошеними законодавцем цілями і завданнями цивільного судочинства. Правильний і своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ в умовах процесуальної недобросовісної стає скрутним, оскільки дії суб'єкта правопорушника перешкоджають вирішенню цих завдань. Не дивлячись на те, що завдання правильного і своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи ставиться не перед сторонами процесу, а перед органом судової влади, вказана обставина жодною мірою не виправдовує поведінку осіб, що беруть участь в справі, направлене на те, що умисне перешкодило досягненню органом судової влади вказаних завдань. Особи, що беруть участь в справі, не мають прямого юридичного обов'язку сприяти суду в правильному і своєчасному розгляді і вирішенні цивільної справи, проте за ними повинен бути визнаний обов'язок утримуватися від дій, здатних перешкоджати досягненню названих завдань.

Соціальна небезпека зловживання процесуальними правами полягає в тому, що зовні дії особи протікають в межах правового поля, а насправді ними заподіюється шкода інтересам правосуддя і інтересам інших учасників цивільного процесу. Такі дії (бездіяльність) важко доказувати, і особа, що зловжила правом, може для прикриття своїх протиправних дій використовувати арсенал заходів захисту, що надаються особі, що сумлінно здійснює свої суб'єктивні права. При цьому особливо пригнічує беспорядність суду, який не вміє протистояти подібним проявам, а часом і не має правової можливості для протистояння.

У науці цивільного процесуального права до цього часу не створено стрункої концепції протидії зловживанням процесуальними правами, що базується на встановленні ознак даної поведінки в діях учасників процесу. Відсутність такої концепції негативно позначається на ефективності цивільного судочинства, вабить різні негативні явища у вигляді невинного збільшення строків судового розгляду, ухвалення помилкових судових актів, порушення матеріальних і процесуальних прав учасників процесу і ін.

Список використаної літератури

1. Юдин А.В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве. с.57
2. Шебанова Н.А. Злоупотребление процессуальными правами – Арбитражная практика. М.: 2002, №5(14) с.48-50
3. Юдин А.В. Классификация злоупотреблений процессуальными правами в гражданском судопроизводстве. – Арбитражный и гражданский процесс. М.: Юрист, 2006, №2 с.28-29